

L'ASSENTAMENT IBÈRIC DEL ZOQUETE (REQUENA, VALÈNCIA): RESULTATS PRELIMINARS DE LA 1ª CAMPANYA D'EXCAVACIÓ

L'excavació s'ha desenvolupat entre el 4 i el 31 d'Agost sota la codirecció de Consuelo Mata Parreño i Guillem Pérez Jordà, i amb la col·laboració de David Quixal i Andrea Moreno. Conjuntament, també han participat llicenciats i estudiants de la Universitat de València. Aquest equip ha realitzat tan els treballs d'excavació manual com les tasques de registre, dibuix i fotografiat de les diferents estructures documentades. Al finalitzar els treballs de camp, l'empresa Global S.L. va realitzar l'alçament topogràfic. L'excavació ha format part del programa anual d'excavacions del Servei d'Investigació Prehistòrica de la Diputació de València, prèvia autorització de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana.

Presentem ací, els resultats preliminars de la primera campanya d'excavació, l'objectiu prioritari de la qual ha sigut delimitar l'extensió i l'estat de conservació del jaciment. Aquesta intervenció forma part de l'estudi que es va iniciar a la comarca de Requena-Utiel amb les excavacions de la ciutat de *Kelin* i que posteriorment es completà amb un treball de prospecció per definir les característiques d'aquest territori ibèric. Els darrers anys s'han dedicat a aprofundir en el coneixement del poblament rural i en com s'articula aquest a escala territorial. Raó per la qual ens hem centrat en desenvolupar excavacions a una sèrie d'assentaments rurals de dimensions reduïdes, entre els quals es troba el jaciment que seguidament presentem.

El Zoquete està inventariat des de començament de la dècada dels 1990, si bé veïns de la aldea pròxima de Los Cojos ens han comentat troballes aïllades dècades abans. La superfície total excavada cobreix uns 250 m², sent l'estat de conservació menys dolent del que habitualment documentem entre aquest tipus d'assentaments. Inicialment es va traçar una rasa de 1'5 m d'amplària que tallava la parcel·la

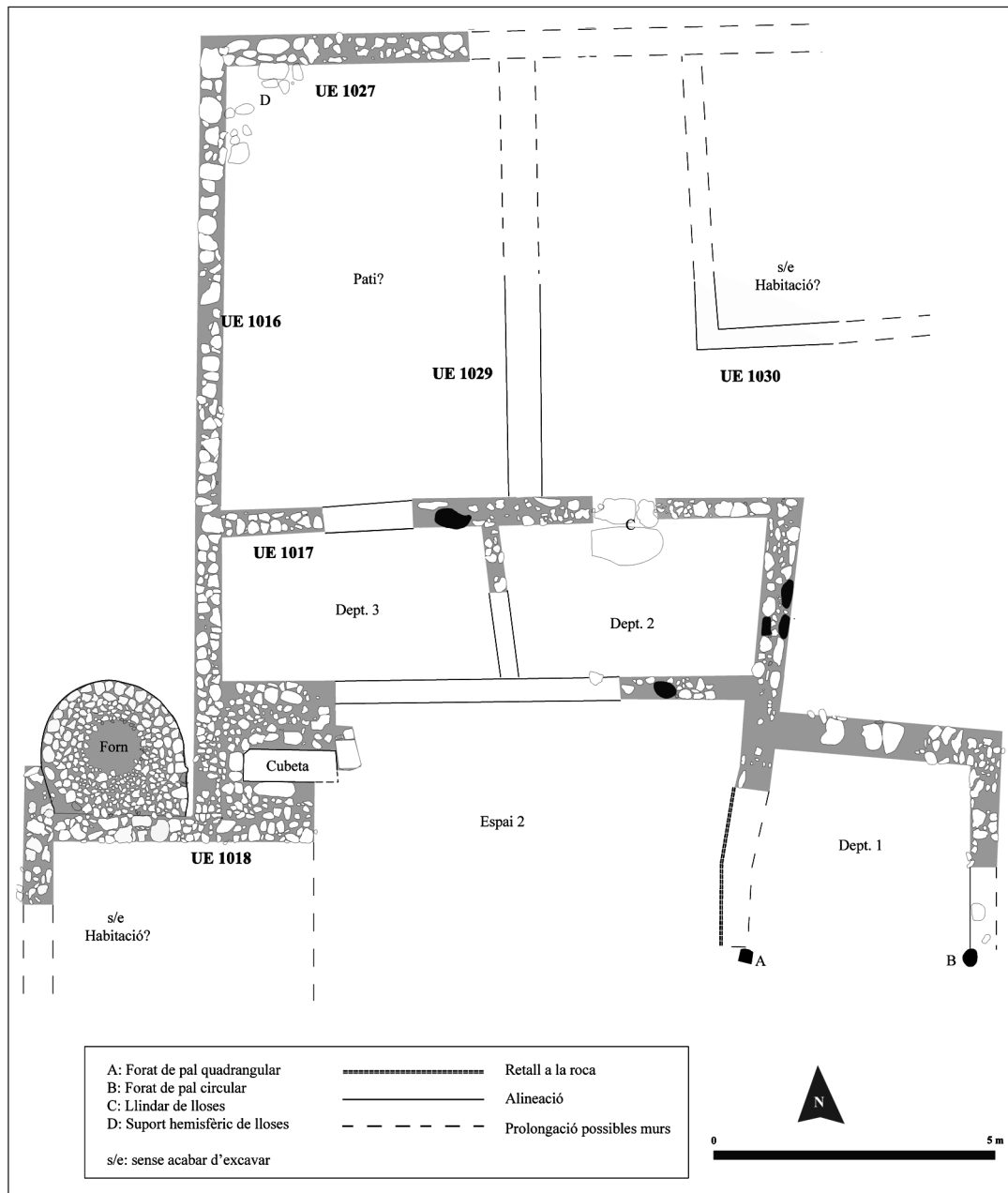
d'est a oest, a mesura que es localitzaven estructures, s'anava ampliant cap als costats. De manera que s'han pogut diferenciar fins a 5 espais delimitats per murs i altres 3 espais oberts, no delimitats per cap estructura.

El material recuperat va ser escàs. No obstant, entre ell destaquen fragments d'àmfores i tenalles, un ansa d'àmfora amb marca impresa, fragments de ceràmica ibèrica d'engalba roja, un ansa de copa grega i escòries de forja. La cronologia de l'assentament s'emmarca, doncs entre els segles IV i III a.n.e.

LES ESTRUCTURES

Hem diferenciat dos tipus d'espais. Per una banda, aquells que hem considerat espais coberts i tancats per murs, els quals anomenem "Departaments", i per l'altra, aquells que no estan delimitats per estructures, i en cas que ho estigueren les seues dimensions ens fan pensar que no estaven coberts. Aquests darrers els hem anomenat "Espais". Cal tenir present que la numeració d'aquestes estructures no és correlativa, sinó que va ser assignada aleatòriament, a mesura que anàvem delimitant-les.

Inicialment es va definir un gran pati, l'Espai 2, on el pis seria directament la roca, que pot estar en part anivellada i sobre la qual hem diferenciat una important quantitat de materials ceràmics. Els treballs de la futura campanya ens permetran conèixer el límit sud d'aquest espai. Aquest pati està delimitat a l'est pel departament 1, una habitació de planta quasi quadrada que tan sols té tres murs. Aquests estan construïts amb un doble parament de pedres menudes i mitjanes sense carejar. La cara sud d'aquesta habitació sembla que estava oberta doncs hem pogut documentar als extrems dos

forats de pal (Fig. 1: A B), excavats en la roca, que podrien aprofitar per a sostenir una bigueta a mode de porxada. Estaríem, doncs davant un departament obert per un dels costats, el meridional, tot i que la distància entre aquests dos pals és excessiva, per la qual cosa possiblement necessitarien un pal intermedi que assegurara el sosteniment de la bigueta i que podria estar recolzat directament sobre la roca. El pis d'aquest departament és la roca mare, que presenta una su-

perfície pràcticament plana i que ha estat retallada en alguns punts. Per damunt de la roca hem pogut diferenciar un paquet de terra que deu correspondre a l'enderroc del departament on s'ha recuperat molt poca ceràmica i escassos fragments de carbó.

L'Espai 2, està delimitat a l'oest per una habitació que no hem començat a excavar i per una cubeta construïda amb pedres entre dos murs igualment de maçoneria. Aquesta té com

a base la roca i no conserva res d'enlluït. Raó per la qual cosa suposem que no contindria líquids sinó sòlids, de manera que en realitat es tractaria d'un cassal per a l'emmagatzematge del gra, amb una capacitat de poc més de 600 l.

A l'oest del cassal hi ha un gran forn de planta pràcticament circular que està adossat a un dels murs de l'habitació no excavada (1018). Del forn sols es conserva el sòcol de pedres i restes alterats de la placa de fang cuit que formaria la base a l'interior de la volta que el cobriria. Es tracta d'un forn domèstic al qual s'accediria possiblement des de l'interior de l'habitació anexas.

Al nord de l'Espai 2, hi ha dues habitacions rectangulars (Dept. 2 i 3). El Dept. 2 és un espai rectangular que va aparèixer pràcticament buit de materials. El pis d'aquest espai és de terra i la roca que sols aflora a l'angle NE. Al mateix temps en un dels murs hi ha reutilitzada la part activa d'un molí rotatori. L'entrada a l'habitació està a la cara nord on a més de la porta hi ha un llindar hemisfèric, construït amb grans lloses (Fig. 1: c). El Dept. 3 té una planta molt similar, però el seu estat de conservació és pitjor, ja que els treballs agraris moderns han provocat la desaparició de gran part dels murs i han arrasat en gran part el nivell de paviment que està més elevat que el del Dept. 2. Ara per ara, desconeguem si hi ha comunicació entre aquestes dues habitacions.

L'ampliació de l'excavació cap al nord d'aquests departaments va permetre localitzar un gran espai (8'8 x 5'2 m.) que està delimitat per murs (1016, 1027, 1029). El nivell de paviment és de terra i sols es conserva junt al mur 1017 mentre a l'angle nordoest hi ha un suport construït amb lloses planes i de forma hemisfèrica (Fig. 1: D). Les dimensions d'aquesta àrea ens fan pensar en un espai obert o un pati, principalment degut a que la seua longitud i amplària no faciliten la existència d'una coberta, a no ser que s'emprara un entramat de pals entremitjos com a suports, dels qual no hem documentat cap evidència.

A l'est del mur 1029 hem començat a excavar una possible àrea de circulació i un angle de murs (1030), que suposem que acabaran definint una altra habitació.

Tot i que l'excavació no ha finalitzat, comencem a observar una planta, de moment, irregular, formada per una sèrie d'habitacions, possiblement 5, en torn a una sèrie de patis o d'àrees obertes.

Aprofitant el curs de l'excavació, també es va prospectar l'àrea més immediata del jaciment per tal determinar la seua màxima extensió. A partir dels resultats d'aquesta prospecció podem afirmar que el jaciment no seria molt més gran. Tanmateix, però, cal destacar la documentació d'algunes

concentracions ceràmiques que fan pensar en l'existència d'altres construccions semblants a aquesta o d'altres estructures adjacents, i que, tenint en compte la presència de ceràmica grisa antiga, vores subtriangulars i decoracions pròpies de finals del s. VI- principis s. V a.n.e., poden ser fins i tot d'època més antiga a la qual inicialment ens hem referit.

En conclusió, i a partir dels resultats d'aquesta primera campanya, interpretem aquesta construcció com un mas d'explotació familiar, és a dir, una explotació agrària constituïda per una casa de camp amb diverses dependències, que té accés al bosc, les pastures i les terres de conreu adscrites. És per tant un establiment rural d'explotació i producció amb un tamany inferior a 0,5 has. La família o grup de famílies que hi resideixen, es dedicarien a l'explotació agrària de les terres adjacents així com a activitats artesanals associades, entre elles la fabricació i/o reparació d'eines com evidencien les escòries recuperades. Malauradament, no hem trobat estructures a l'interior d'aquesta construcció, ni tampoc al seu entorn, que ens permeteren concretar quines eren les activitats desenvolupades. Únicament podem concretar, a partir del registre recuperat, l'emmagatzematge de gra per a l'autoabastiment, la cocció dels aliments al forn domèstic comunitari, i el forjat de ferro, encara que a escala domèstica. En el moment d'escriure aquestes línies, no contem amb la informació que les mostres de sediments recuperades ens podem oferir, doncs les anàlisis encara no s'han finalitzat. Tanmateix, cal dir que les mostres recuperades, a priori, no semblaven molt riques, sent la col·lecció de fauna igualment pobre. Confiam, no obstant, que la finalització dels treballs d'excavació amb la propera campanya ens pugui permetre conèixer millor com s'articulen aquests tipus d'habitats, tan freqüents a la comarca de Requena-Utiel i tan característics del territori de *Kelin*.

GUILLEM PÉREZ JORDÀ

Departament de Prehistòria i Arqueologia
Universitat de València

CONSUELO MATA PARREÑO

Departament de Prehistòria i Arqueologia
Universitat de València

ANDREA MORENO MARTÍN

Becària FPI BES2005-7890
Departament de Prehistòria i Arqueologia
Universitat de València

DAVID QUIXAL SANTOS

Becari V Segles
Departament de Prehistòria i Arqueologia
Universitat de València